

Motion till riksdagen 2025/26:1949

av **Mattias Vepsä (S)**

Avgiftsfritt fritis för alla barn

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett fritidslyft där avgifter hålls nere med målet om kostnadsfritt fritis i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ökad personaltäthet i fritidshemmen med fler lärare i fritidshem, fritidsledare, barnskötare och skolgårdslärare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en särskild satsning på fritis där kulturskola, idrott och föreningsliv får möjlighet att erbjuda kostnadsfria öppna verksamheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga förtydliganden i fritidshemmens och skolans ansvar för rörelse, hälsa och kultur i läroplanen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna att bygga ut rastverksamhet med fokus på fysisk aktivitet och jämlika levnadsvillkor och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Fritidshemmet är en unik del av svensk skola. Här möts lärande, lek, rörelse, kultur och gemenskap i barns vardag. Fritids är den verksamhet som kan nå alla barn, oavsett föräldrars bakgrund, och ge en jämlik start i livet. Trots det stängs idag tiotusentals barn ute.

Hösten 2023 var omkring 418 600 barn (6–9 år) inskrivna i fritidshem. Det innebär att ungefär 76 900 barn i samma åldrar inte deltog. För många barn handlar det om kostnader familjen inte har råd med eller regelverk som begränsar tillgången. Det betyder att många barn går hem till en tom lägenhet eller vistas på gator och torg, utan vuxenstöd. Samtidigt ser vi hur gängkriminella söker rekrytera unga och erbjuda en alternativ gemenskap.

Barns fritid har alltmer blivit en klassfråga. Ekonomiska klyftor avgör om barn får ta del av fritids, idrott och kultur. Den psykiska ohälsan ökar och för många barn innebär stillasittande vardag vanor som sätter sig för livet. Forskningen är tydlig: fysisk aktivitet, social gemenskap och meningsfull fritid minskar risken för utanförskap och stärker skolresultaten. Ett sätt att utjämna denna orättvisa och ojämlikhet när det kommer till innehållsrik fritid är att satsa på ett stärkt fritids för alla barn.

Jag vill därför se ett fritidslyft med sänkta avgifter och på sikt kostnadsfritt fritids. Det skulle garantera en bra verksamhet och göra det tillgängligt för alla barn. I ett första steg bör årskurs F–3 inkluderas men därefter bör detta stegvis byggas ut till årskurs 4–6. Stockholm kan vara ett gott exempel där man nu från höstterminen 2025 inför kostnadsfria kommunala fritidsklubbar i mellanstadiet. Trots flera utredningar och färdiga förslag har inga konkreta idéer presenterats av regeringen.

Vill vi att fritidshemmen ska hålla hög kvalitet krävs också en satsning på personalen. Personaltätheten har minskat kraftigt sedan 1990-talet, samtidigt som antalet inskrivna barn ökat. Det krävs fler utbildade lärare i fritidshem, fritidsledare, barnskötare och skolgårdslärare. Staten bör ta ett större ansvar för att garantera högre kvalitet i fritids.

En särskild satsning bör samtidigt riktas för att kvalitetssäkra verksamheten. Ett uppdaterat fritids skulle kunna öka samverkan mellan skola, idrottsrörelse, kulturskola och föreningsliv. Här skulle det gå att med rätt stöd och samverkan skapa kostnadsfria aktiviteter där barnen blir sedda, får utvecklas och får en meningsfull fritid.

Även rastverksamheten behöver utvecklas. Raster är en viktig och stor del av våra barns skoldag. Vi vet att många barn inte rör på sig tillräckligt i vardagen. Ett sätt att få fler barn att trivas bättre i skolan och röra sig mer är genom att garantera innehållsrika raster. Ska det bli verklighet och ska goda exempel kunna spridas bör staten se över att införa riktade statsbidrag för mer fysisk aktivitet under skoldagen och läroplanen bör förtydligas när det gäller rörelse och hälsa. De senaste åren har skolgårdslärare anställts på flera skolor i landet och det byggs en rörelse underifrån. Där det satsats på dessa verksamheter ser man nu goda resultat. Tryggheten ökar och mobbning går ner. Vi har allt att vinna på att satsa på att strukturellt stödja en pedagogisk satsning på god rastverksamhet.

Att ge alla barn tillgång till ett avgiftsfritt fritids och trygga raster är en stor välfärdsreform – men också en nödvändig samhällsinsats för att stärka jämlikhet, förebygga rekrytering till kriminalitet och bygga en starkare samhällsgemenskap. Det är dags att ta fritids och fritidsverksamheterna in i 2030-talet.

Mattias Vepsä (S)